

FYLKESRÅDMANNEN

Kommunal- og regionaldepartementet

Postboks 8112 Dep
0032 Oslo

*Saksbehandler: Anne Hauge Fagernes
Direkte tlf.: 37017331*

*Deres ref.:
Vår ref.: 2008/1599-
20298/2008*

*Vår dato: 09.10.2008
Arkivnr.: 010/&00*

HØRING - ENDRINGER I VALGLOVEN OG KOMMUNELOVEN

Vedlagt følger Aust-Agder fylkeskommunes høringsuttalelse.

Med hilsen

Anne Hauge Fagernes
juridisk rådgiver

Aust-Agder fylkeskommune

Saksframlegg

Dato:	22.08.2008		Saksbehandler: Anne Hauge Fagernes
Arkivref:	2008/1599-15671/2008 / 010/&00		

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
08/111	Fylkesutvalget	09.09.2008

HØRING - ENDRINGER I VALGLOVEN OG KOMMUNELOVEN

1. FORSLAG TIL VEDTAK

Fylkesrådmannen fremmer slikt forslag til vedtak:

1. Aust-Agder fylkeskommune slutter seg i all hovedsak til Kommunal- og regionaldepartementets forslag til endringer i valgloven og kommuneloven.
2. Hva gjelder vedtak om todagersvalg og åpningstider i valglokale, ser Aust-Agder fylkeskommune ikke grunn til å fravike det generelle prinsipp om at kommunestyret treffer sine vedtak ved alminnelig flertall.

Behandling i fylkesutvalget - 09.09.2008

Fylkesrådmannens tilråding ble enstemmig vedtatt.

2. BAKGRUNN FOR SAKEN

Kommunal- og regionaldepartementet har den 27. juni i år sendt ut på høring forslag til enkelte endringer i valgloven og kommuneloven. Høringsfristen er 30. september 2008. Høringsnotatet på 81 sider kan lastes ned på departementets hjemmeside;

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/krd/dok/hoeringer/hoeringsdok/2008/hoyring---forslag-til-endringer-i-vallov.html?id=519907>

En del av lovforslagene er en oppfølging av forslagene til regjeringen i St.meld. nr. 33 (2007-2008) "*Eit sterkt lokaldemokrati*", som ble lagt frem 20. juni 2008. Stortingsmeldingen på 145 sider kan lastes ned fra departementets hjemmeside;

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/krd/dok/regpubl/stmeld/2007-2008/stmeld-nr-33-2007-2008-.html?id=517539>

Forslagene har også sammenheng med evalueringen av valget 2007 og vurderingen av eventuelle behov for å endre lov eller rutiner for å sikre nasjonale eller internasjonale lovkrav slik at velgerne kan avgi sin stemme hemmelig eller uten å bli utilbørlig påvirket.

Som et ledd i evalueringen av valget 2007 ble det også gjennomført et valgseminar der forskere var invitert for å belyse ulike problemstillinger.

Temaene som drøftes i departementets høringsnotat er blant annet: Tilrettelegging for funksjonshemmede, informasjon til velgerne, legitimasjonsplikt ved forhåndsstemmegivning, sted, åpningstider og perioder for forhåndsstemmegivning, åpningstider på valgdagen og adgang til todagersvalg, krav til valgfunksjonærer, sanksjoner for brudd på valglov og valgobservasjon. Det er også foretatt en drøfting av adgangen til lokale folkeavstemninger.

De konkrete lovendringene som er foreslått er følgende;

- a) Innføre en ordning med "tidligstemmegivning" (fra 1. juli til ordinær forhåndsstemmegivning starter 10. august).
- b) At kommunen kan fastsette at valglokalet på valgdagen skal holde åpent til kl. 21.00. Det blir foreslått at en tredjedel av medlemmene i kommunestyret kan bestemme dette.
- c) At en tredjedel av medlemmene i kommunestyret kan bestemme at kommunen skal holde todagersvalg.
- d) Innføre lovbruddsgebyr ved brudd på valgloven § 9-9 (forbud mot å offentliggjøre valgresultat eller prognoser som er laget på grunnlag av undersøkinger en har gjort på valgdagen(e) før alle valglokaler er stengt).
- e) Hjemmel for valgobservasjon.
- f) Prinsippbestemmelse i kommuneloven om rådgivende lokale folkeavstemninger og hjemmel for innsamling av data om slike folkeavstemninger.

3. FYLKESRÅDMANNENS MERKNADER

3.1 "Tidligstemmegivning"

Forhåndsstemmegivningen innenriks starter 10. august og blir avsluttet siste fredag før valgdagen. Velgere som bor utenriks, på Svalbard eller Jan Mayen, kan avgi forhåndsstemmer fra 1. juli.

Departementet har foreslått at velgere som ikke kan stemme på forhånd i den ordinære perioden innenriks og heller ikke på valgdagen, får anledning til å henvende seg til kommunen for å stemme en viss tid før forhåndsstemmegivningen starter, såkalt "tidligstemmegivning". Velgeren vil ved henvendelse til kommunen få oppgitt når han kan stemme. Det er foreslått at perioden for "tidligstemmegivning" starter 1. juli og varer fram til den ordinære forhåndsstemmegivningen starter.

Bakgrunnen for forslaget er at det for et mindre antall velgere, særlig fiskere og personer som arbeider i utenriksfart, kan være vanskelig å få avgitt stemme innenfor dagens ordning.

Fylkesrådmannen ser positivt på forslaget.

3.2 Adgang til forlenget åpningstid i valglokalet på valgdagen

Det er valgstyret som fastsetter hvor lenge valglokalene skal holde åpent. Loven fastsetter at valglokalet skal stenge senest kl. 20.00 på valgdagen.

Departementet foreslår at valgloven endres slik at det blir mulig for kommunene å fastsette at valglokalene skal ha åpent til kl. 21.00.

Det store flertallet av kommuner har ved evaluering ikke rapportert om problemer med køer. Departementet begrunner sitt endringsforslag med at lengre åpningstid kan gi en større spredning på de velgerne som ønsker å stemme om kvelden. Det vises videre til at mange velgere har et tidspress i hverdagen ved at de har mye å gjøre og får dårlig tid når arbeidsdagen er slutt. Dette kan føre til at de ikke prioriterer å gå til et valglokale. Lengre åpningstid vil kunne gi velgerne bedre tid og gi bedre mulighet for å stemme.

Departementet foreslår at kommunestyret må få anledning til å endre et vedtak i valgstyret dersom det mener det er behov for å holde valglokalene åpne lenger enn det valgstyret vedtar. Det er et generelt prinsipp at det er flertallet i et organ som står bak vedtak organet gjør. Departementet mener dog at det kan være gode demokratiske grunner til å legge vekt på hva mindretallet mener i en slik sak. Forslaget til departementet er derfor at valgloven bør endres slik at valglokalene må være åpne til kl. 21.00 dersom minst en tredjedel av kommunestyrerepresentantene krever det.

Fylkesrådmannen ser positivt på forslaget som åpner for lengre åpningstid i valglokalene. Fylkesrådmannen kan imidlertid ikke se at det er noe grunn til å fravike det alminnelige prinsipp om at kommunestyret treffer sine vedtak ved alminnelig flertall.

3.3 Mulighet til å holde todagersvalg

Kongen fastsetter valgdagen til en mandag. Kommunestyret kan likevel selv vedta at det skal være mulig å stemme søndagen før den offisielle valgdagen. Et vedtak om dette må vedtas med alminnelig flertall

Departementet foreslår at valgloven endres slik at todagersvalg skal gjennomføres dersom minst en tredjedel av kommunestyrerepresentantene krever det.

Departementet mener at det å gjøre stemmegivningen enda mer tilgjengelig enn i dag har en verdi i seg selv. Dersom et mindretall i kommunestyret mener det er behov for å holde valg også på søndager, mener departementet at det kan være god grunn til at demokratiske prinsipper om bred deltaking tilsier at man bør legge avgjørende vekt på mindretallets mening.

Fylkesrådmannen kan ikke se at det er grunn til å fravike det generelle prinsippet om at kommunestyret treffer sine vedtak ved alminnelig flertall.

3.4 Innføring av lovbruddsgebyr ved brudd på valgloven § 9-9

Det er forbudt å offentliggjøre valgresultat og valgprognoser som er laget på grunnlag av undersøkelser som er gjort den dagen eller de dagene valget foregår før alle valglokaler er stengt. Forbudet er innført først og fremst av hensyn til den retten velgerne har til å stemme uten at de blir utilbørlig påvirket av andre velgeres stemmeadfærd. Til tross for at slik offentliggjøring er et lovbrudd er det ikke straffesanksjonert.

Departementet foreslår at det innføres en administrativ sanksjon, dette slik at Medietilsynet gis myndighet til å idømme lovbruddsgebyr ved brudd på den aktuelle bestemmelsen.

Bakgrunnen for forslaget er blant annet at erfaringer fra tidligere valg har vist at det har forekommet brudd på lovbestemmelsen. Departementet mener at en mulighet til sanksjoner vil kunne synliggjøre forbudet og i større grad bevisstgjøre på at det er viktig at forbudet blir respektert.

Departementet har vurdert om det er nødvendig med en straffesanksjon eller om det er nok med en administrativ sanksjon. Prinsippet om at straff ikke bør brukes dersom man kan få like god eller bedre effekt ved å bruke andre sanksjonsmetoder, har ledet til at departementet har funnet det unødvendig å kriminalisere handlingen.

Fylkesrådmannen ser positivt på forslaget.

3.5 Hjemmel for valgobservasjon

Gjeldende valglovgivning har ingen bestemmelser om valgobservasjon. Departementet har dermed ingen hjemmel for verken å skrive ut akkreditering for valgobservatører, til å legge til rette for observatører eller til å pålegge kommunene å ta imot observatører. Tross dette ser departementet det ikke som tvilsomt at Norge er forpliktet til å legge til rette for valgobservasjon.

Departementet foreslår at det innføres en ny bestemmelse der departementet får hjemmel til å pålegge kommunene en plikt til å ta imot både nasjonale og internasjonale valgobservatører.

Fylkesrådmannen ser positivt på forslaget.

3.6 Prinsippbestemmelse i kommuneloven om rådgivende lokale folkeavstemninger og hjemmel for innsamling av data om slike folkeavstemninger

Avvikling av lokale folkeavstemninger er innarbeidet i praksis i det norske lokaldemokratiet, selv om slike folkeavstemninger ikke er lovregulert.

Departementet foreslår å lovfeste prinsippet om den retten kommunene har til å holde lokale rådgivende folkeavstemninger.

Bakgrunnen for forslaget er å synliggjøre den muligheten kommunene har til å gjøre grep av denne typen. Lokale folkeavstemninger blir i dag ikke registrert, For å utvide den offisielle valgstatistikken foreslås det også at Statistisk sentralbyrå gis hjemmel for å innsamle og utarbeide slik statistikk.

Fylkesrådmannen ser positivt på forslaget.

4. KONKLUSJON

Fylkesrådmannen ser i hovedsak positivt på Kommunal- og regionaldepartementets forslag til endringer i valgloven og kommuneloven. Fylkesrådmannen kan dog ikke se at det finnes tilstrekkelig grunn til å fravike det generelle prinsipp om at kommunestyret treffer sine vedtak ved alminnelig flertall.